KOMISIJOS KOMUNIKATAS

COVID-19. Aktualių ES prieglobsčio ir grąžinimo procedūrų nuostatų įgyvendinimo ir perkėlimo į ES gairės

(2020/C 126/02)

COVID-19 išplito visame pasaulyje, dėl to imtasi įvairių priemonių viruso plitimo tempui apriboti. 2020 m. kovo 10 d. Europos Sąjungos valstybių ar vyriausybių vadovai pabrėžė, kad reikia laikytis bendro europinio požiūrio ir glaudžiai koordinuoti veiksmus su Komisija ([1]). Visų pirma, sveikatos ministrų ir vidaus reikalų ministrų buvo paprašyta užtikrinti tinkamą veiksmų koordinavimą ir siekti nustatyti bendras Europos gaires.

Atsižvelgiant į dabartinės pasaulinės grėsmės mastą, būtina koordinuoti veiksmus ES lygmeniu, kad nacionalinio lygmens priemonių galimas poveikis būtų kuo didesnis.

Šiomis aplinkybėmis 2020 m. kovo 16 d. Komisija priėmė komunikatą Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai, kuriame paragino dėl COVID-19 laikinai apriboti nebūtinas keliones į ES ([2]). Šių laikinų apribojimų išimtys taikomos asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga arba kurie turi būti priimti į valstybių narių teritoriją dėl kitų humanitarinių priežasčių. Priemonės, kurių valstybės narės imasi tolesniam COVID-19 plitimui sustabdyti arba apriboti, turėtų būti grindžiamos rizikos vertinimais ir mokslinėmis rekomendacijomis ir turi likti proporcingos. Apribojimai prieglobsčio, grąžinimo ir perkėlimo į ES srityse turi būti proporcingi, taikomi nediskriminuojant ir atsižvelgiant į negrąžinimo principą bei įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę.

Pandemija daro tiesioginį poveikį tam, kaip valstybės narės įgyvendina ES prieglobsčio ir grąžinimo taisykles, ir trikdo perkėlimą į ES. Komisija visiškai pripažįsta sunkumus, kuriuos dabartinėmis aplinkybėmis patiria valstybės narės įgyvendindamos aktualias šios srities ES taisykles. Imantis priemonių prieglobsčio, perkėlimo į ES ir grąžinimo srityje taip pat turėtų būti visapusiškai atsižvelgiama į valstybių narių savo teritorijoje taikomas sveikatos apsaugos priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti.

Šiomis aplinkybėmis, siekdama padėti valstybėms narėms, Komisija, padedama Europos prieglobsčio paramos biuro (EASO) ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX), parengė šias gaires (toliau – gairės), nedarydama poveikio principui, kad tik Europos Teisingumo Teismas gali pateikti autoritetingą Sąjungos teisės išaiškinimą.

Gairėse aprašyta, kaip kuo labiau užtikrinti procedūrų tęstinumą, kartu visapusiškai užtikrinant žmonių sveikatos ir pagrindinių teisių apsaugą, laikantis ES pagrindinių teisių chartijos. Kartu jose primenami pagrindiniai principai, kurių privaloma toliau laikytis, kad, kiek įmanoma, būtų užtikrinama galimybė toliau naudotis prieglobsčio procedūra COVID-19 pandemijos laikotarpiu. Visų pirma, visi tarptautinės apsaugos prašymai turi būti registruojami ir nagrinėjami, net jei ir vėluojama. Būtina užtikrinti skubų ir būtiną ligų, įskaitant COVID-19, gydymą.

Šiuo atžvilgiu gairėse taip pat pateikiama praktinių patarimų ir nustatoma priemonių, be kita ko, nurodoma valstybėse narėse besiformuojanti geriausia praktika, kaip dabartinėmis aplinkybėmis vykdyti prieglobsčio ir grąžinimo procedūras ir tęsti su perkėlimu į ES susijusią veiklą, atsižvelgiant į tai, kad galiojančiuose teisės aktuose nenumatyta konkrečių pandemijos sukeltų padarinių.

Siekiant užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti, prireikus trečiųjų šalių piliečiams, įskaitant tarptautinės apsaugos prašytojus, į ES perkeltus asmenis arba neteisėtai Sąjungoje esančius trečiųjų šalių piliečius, turėtų būti taikomos visuomenės sveikatos priemonės, pavyzdžiui, sveikatos patikrinimas, socialinis atskyrimas, karantinas ir izoliavimas, su sąlyga, kad šios priemonės yra pagrįstos, proporcingos ir nediskriminacinės.

([1]) https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2020/03/10/statement-by-the-president-of-the-european-council-following-the-video-conference-on-covid-19/

([2]) COM(2020) 2050 *final*.

Šiame dokumente pateikiamomis praktinėmis gairėmis siekiama pateikti pavyzdžių, kokių veiksmų galima imtis laikantis *acquis*. Kiekviena valstybė narė prireikus gali jomis pasinaudoti, atsižvelgdama į savo nacionalinę praktiką ir turimus išteklius.

Šiose gairėse visų pirma aptariamos šios sritys:

prieglobstis: prašymų registravimas ir pateikimas, pokalbių rengimo būdai ir su priėmimo sąlygomis, įskaitant sulaikymą, susiję klausimai, taip pat procedūros pagal Reglamentą (ES) Nr. 604/2013 (toliau – Dublino reglamentas);

perkėlimas į ES: praktiniai būdai, kaip, kiek įmanoma, tęsti parengiamąsias operacijas, kad būtų galima sklandžiai atnaujinti perkėlimą į ES, kai tik jį bus vėl galima vykdyti;

grąžinimas: praktinės priemonės, kuriomis dabartinėmis aplinkybėmis būtų galima sudaryti lengvesnes sąlygas vykdyti grąžinimo procedūras, remti savanorišką grįžimą ir reintegraciją, apsaugoti migrantus nuo nenumatytų ribojamųjų priemonių pasekmių tarptautinėms kelionėms, užtikrinti galimybę gauti tinkamas būtiniausias paslaugas, taip pat paaiškinti, kokiomis sąlygomis būtų pagrįsta ir proporcinga sulaikyti neteisėtus migrantus.

Gairių nustatymas – dinamiškas procesas, kuris gali kisti. Prie jo prisidės susijusios ES agentūros, rengdamos specialius teminius susitikimus ([3]), kuriuose bus siekiama teikti valstybėms narėms papildomų praktinių patarimų ir padėti dalytis geriausia praktika. Be to, EASO yra parengęs bendrąsias gairės dėl tam tikrų pagrindinių klausimų, kurie aptariami šiose gairėse ([4]).

1. **Prieglobstis**

Priemonės, kurių imamasi nacionaliniu lygmeniu siekiant apriboti prieglobsčio srities darbuotojų ir prieglobsčio prašytojų socialinę sąveiką, daro poveikį prieglobsčio procesams. Nors nacionalinės sanitarijos institucijos, remdamosi rizikos vertinimu ir mokslinėmis rekomendacijomis, gali imtis būtinų priemonių tolesniam COVID-19 plitimui sustabdyti ir apriboti, tokios priemonės turėtų būti proporcingos ir atitikti ES teisę, įskaitant ES pagrindinių teisių chartiją. Todėl, net jei vėluojama, institucijos privalo užregistruoti trečiųjų šalių piliečių, kurie prašo tarptautinės apsaugos, prašymą ir turėtų būti sudarytos galimybės jį pateikti. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažeidžiamų asmenų, šeimų ir nepilnamečių (įskaitant nelydimus nepilnamečius) padėčiai, o su visais tarptautinės apsaugos prašytojais turi būti elgiamasi oriai. Visų pirma jie turi turėti galimybę naudotis pagrindinėmis teisėmis.

Kalbant apie prieglobsčio procedūras, atsižvelgiant į tai, kad tokia padėtis, kokia susiklostė dėl COVID-19 pandemijos, nebuvo numatyta Direktyvoje 2013/32/ES (toliau – Prieglobsčio procedūrų direktyva), gali būti svarstoma galimybė taikyti nukrypti leidžiančias taisykles, pavyzdžiui, nustatytas direktyvoje atvejams, kai vienu metu pateikiama daug prašymų ([5]). Be to, Reglamente (ES) Nr. 603/2013 (toliau – EURODAC reglamentas) konkrečiai numatyta galimybė atidėti pirštų atspaudų rinkimą dėl priemonių, kurių imtasi visuomenės sveikatai apsaugoti ([6]).

Kalbant apie atsakomybę už prašymų nagrinėjimą, Dublino reglamente yra lankstumo galimybių, visų pirma dėl asmeninių pokalbių, nepilnamečiams skirtų šeimos susijungimo procedūrų ir diskrecinių išlygų taikymo.

Kalbant apie priėmimo sąlygas, valstybės narės gali pasinaudoti Direktyvoje 2013/33/ES (toliau – Priėmimo sąlygų direktyva) numatyta galimybe išimtiniais tinkamai pagrįstais atvejais ir pagrįstą laikotarpį, kuris turėtų būti kuo trumpesnis, taikyti kitokias materialines priėmimo sąlygas nei tos, kurių paprastai reikalaujama ([7]). Tokios sąlygos bet kuriuo atveju turi apimti pagrindinius poreikius, įskaitant sveikatos priežiūrą. Karantino ar izoliavimo priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią COVID-19 plitimui, nėra reglamentuojamos ES prieglobsčio *acquis*. Tokios priemonės pagal nacionalinę teisę gali būti taikomos ir prieglobsčio prašytojams, jeigu jos yra būtinos, proporcingos ir nediskriminacinės.

([3]) 2020 m. balandžio 2 d. EASO prieglobsčio procedūrų tinklas surengė internetinį teminį susitikimą dėl asmeninių pokalbių organizavimo nuotoliniu būdu, o 2020 m. balandžio 8 d. – dėl prieglobsčio prašymų pateikimo nuotoliniu būdu. Be to, EASO prieglobsčio procedūrų tinklas surengė internetinį susitikimą, kad aptartų COVID-19 poveikį perkėlimo į ES operacijoms valstybėse narėse.

([4]) EASO praktinės gairės. Asmeninis pokalbis ir EASO prieglobsčio procedūrų gairės. Veiklos standartai ir rodikliai ir EASO nenumatytų atvejų planavimo priimant pabėgėlius gairės

([5]) Direktyvos 2013/32/ES 6 ir 31 straipsniai.

([6]) Reglamento (ES) Nr. 603/2013 9 straipsnis.

([7]) Direktyvos 2013/33/ES 18 straipsnis.

1.1. ***Prieglobsčio procedūros***

Dėl galimybės naudotis tarptautinės apsaugos procedūra, atsižvelgiant į poreikį taikyti socialinio atskyrimo priemones ir į darbuotojų trūkumą, kelios valstybės narės pranešė, kad uždarė prieglobsčio administravimo institucijas arba leidžia į jas kreiptis tik iš anksto apie tai pranešus telefonu arba elektroniniu būdu. Valstybės narės taip pat pranešė apie paslaugų teikimo apribojimus, susijusius su tarptautinės apsaugos prašymų registravimu. Kai kurios valstybės narės nurodė, kad prašymų registravimas apskritai sustabdytas arba leidžiamas tik išimtiniais atvejais ir (arba) pažeidžiamiems asmenims.

Pagal Prieglobsčio procedūrų direktyvos 6 straipsnio 5 dalį valstybėms narėms leidžiama pratęsti prašymų registravimo terminą iki dešimties darbo dienų, jei dėl didelio skaičiaus trečiųjų šalių piliečių arba asmenų be pilietybės tuo pačiu metu pateiktų prašymų praktiškai labai sunku laikytis šių terminų. Valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė ribotą laiką taikyti šią nukrypti leidžiančią taisyklę, kai dėl padėties, susiklosčiusios dėl COVID-19, nacionalinėms valdžios institucijoms praktiškai labai sunku laikytis trijų ar šešių dienų registravimo termino, o tai, atsižvelgiant į bendrą teisės akto tikslą ir susijusius interesus, galėtų turėti panašų poveikį kaip ir sunkumai, kylantys dėl didelio vienu metu pateikiamų prašymų skaičiaus, atsižvelgiant į tai, kad galiojančiuose teisės aktuose nenumatyta konkrečių pandemijos sukeltų aplinkybių. Bet kuriuo atveju dėl tolesnio vėlavimo registruoti prašymus neturėtų būti daromas poveikis prašytojų teisėms pagal Priėmimo sąlygų direktyvą, kurias jie turi nuo prašymo pateikimo dienos.

Pagal Prieglobsčio procedūrų direktyvos 6 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą valstybės narės turėtų užtikrinti, kad informacija apie pakeitimus, susijusius su prašymų registravimu ir pateikimu, būtų pateikta institucijų, kurioms, tikėtina, gali būti pateikiami tarptautinės apsaugos prašymai (kaip antai policijos, sienos apsaugos tarnybos, imigracijos tarnybos ir sulaikymo įstaigos) darbuotojams, kad jie galėtų perduoti registravimo bylas ir informuoti prašytojus, kam ir kaip pateikti tarptautinės apsaugos prašymus.

Praktinės gairės

— Institucijų, kurioms, tikėtina, gali būti pateikiami tarptautinės apsaugos prašymai, darbuotojai turėtų būti informuojami apie visus laikinus galimybės pasinaudoti prieglobsčio procedūra pakeitimus dėl COVID-19 poveikio, pavyzdžiui, sutrumpintą prieglobsčio institucijų darbo laiką, asmenų priėmimo tokiose institucijose apribojimus ir galimybes susisiekti nuotoliniu būdu telefonu ir pan.

— Informacija apie tokius laikinus pakeitimus ir tvarką turėtų būti prieinama plačiajai visuomenei, pavyzdžiui, viešose prieglobsčio institucijų interneto svetainėse, kad trečiųjų šalių piliečiai arba asmenys be pilietybės, prieš pateikdami tarptautinės apsaugos prašymą, būtų informuoti. Tokia informacija būtų naudinga ir pilietinės visuomenės organizacijoms, galinčioms padėti prašytojams.

— Tais atvejais, kai vis dar galima patekti į prieglobsčio institucijų patalpas, pageidautina, kad atitinkama informacija būtų, kiek įmanoma, pateikiama infografikuose ir kitomis vaizdinės komunikacijos priemonėmis.

— Kai kurios valstybės narės įdiegė įvairias prašytojų registravimo be asmeninio kontakto su prieglobsčio srities darbuotojais, sistemas. Pavyzdžiui, gerąja praktika laikoma tai, kad prašytojai registruojami specialiose kabinose administravimo institucijos patalpose, informacija teikiama prašytojo kalba ir užtikrinama, kad iš prašytojo būtų gauta informacija.

Prašymų pateikimas.

Kai kuriose valstybėse narėse tarptautinės apsaugos prašymus galima pateikti paštu. Komisija rekomenduoja, kad prireikus prašymo formą būtų galima pateikti paštu arba, pageidautina, internetu. Pagal Prieglobsčio procedūrų direktyvos 6 straipsnio 4 dalį prašymas laikomas pateiktu, kai jį gauna kompetentingos institucijos.

Praktinės gairės

— Jei būtina ir įmanoma, prašymai gali būti teikiami internetu (užpildant internetinę formą). Tokiais atvejais prašytojai turėtų turėti galimybę lengvai gauti tinkamą formą, kuri turėtų būti užpildyta internetu.

— Kai prašymas teikiamas internetu, viena pagrindinių apsaugos priemonių turėtų būti galimybė prašytojams turėti įrodymą, kad jie pateikė prieglobsčio prašymą, pavyzdžiui, patvirtinimą e. paštu ar registruotu paštu.

— Konkrečiomis priemonėmis turėtų būti užtikrinama, kad prašytojai būtų informuojami apie taikomą procedūrą ir apie jų teises ir pareigas procedūros metu ta kalba, kurią jie supranta arba, kaip pagrįstai manoma, turi suprasti.

— Taip pat reikėtų imtis konkrečių priemonių užtikrinti, kad prašytojams būtų pateikiama informacija apie galimas jų pareigų nevykdymo ir nebendradarbiavimo su valdžios institucijomis pasekmes.

Asmeniniai pokalbiai

Daugelis valstybių narių asmeninius pokalbius atidėjo. Kai kurios pokalbius rengia taikydamos specialias priemones – vaizdo konferencijas arba apsauginį stiklą. Komisija rekomenduoja valstybėms narėms, kuo labiau naudotis tokiomis specialiomis laikinomis priemonėmis, jei kompetentingos institucijos sudaro visas patalpoms būtinas sąlygas ir užtikrina vertimą žodžiu bei galimybes gauti teisinę pagalbą ir turėti atstovą.

Valstybės narės, atsižvelgdamos į konkretaus atvejo aplinkybes, gali remtis Prieglobsčio procedūrų direktyvos 14 straipsnio 2 dalies b punktu ir asmeninio pokalbio nerengti, ypač jei yra pagrįstų požymių, kad prašytojas gali būti užsikrėtęs COVID-19. Tokiais atvejais dedamos pagrįstos pastangos užtikrinti, kad prašytojas galėtų pateikti papildomos informacijos. Tai, kad asmeninis pokalbis nerengiamas, nedaro neigiamo poveikio sprendimą priimančiosios institucijos sprendimui.

Be to, nacionalinės teisės aktais numatytais atvejais galima atlikti paskesnio prašymo preliminarų nagrinėjimą pagal priimtinumo procedūrą nerengiant asmeninio pokalbio pagal Prieglobsčio procedūrų direktyvos 42 straipsnio 2 dalies b punktą.

Praktinės gairės

— Asmeniniai pokalbiai, kiek įmanoma, turėtų būti vykdomi rengiant vaizdo konferencijas, išskyrus atvejus, kai dėl specialių procedūrinių poreikių asmeninis pokalbis rengiant vaizdo konferenciją prašytojui nėra tinkama priemonė (pvz., traumą patyrusiems, dėl lyties persekiojamiems prašytojams, vaikams, klausos sutrikimų turintiems asmenims). Be to, specialiomis telefono linijomis turėtų būti teikiamos sinchroninio vertimo paslaugos.

— Kai institucijos naudojasi vaizdo konferencijų patalpomis, jos taip pat turėtų užtikrinti, kad (virtualiai) dalyvautų teisės konsultantai, kiti patarėjai ir asmenys, kuriais prašytojas pasitiki, kad jie jam galėtų padėti. Turėtų būti užtikrinama saugi, be kita ko, konfidenciali aplinka. Su konfidencialumu susijusios priemonės taip pat apima ryšio saugumą.

— Kai vaizdo konferencijų rengti nėra techniškai įmanoma arba tinkama, valstybės narės, remdamosi sveikatos ir saugos rekomendacijomis, galėtų pasinaudoti būtinomis fizinio ir socialinio atskyrimo priemonėmis, kad būtų sumažinta rizika užsikrėsti, pavyzdžiui, galėtų įrengti apsauginį stiklą. Net tada, kai vaizdo konferencijų neįmanoma techniškai surengti, reikėtų ieškoti visų įmanomų būdų teikti nuotolines sinchroninio vertimo paslaugas.

— Reikia laikytis ES taisyklių dėl pokalbių stenogramų ir (arba) įrašų. Be vaizdo konferencijų, turėtų būti užtikrinta kitų būdų, kuriais prašytojai galėtų pateikti įrodymus taip, kad būtų užtikrintas teikiamų dokumentų saugumas ir konfidencialumas, pavyzdžiui, naudojantis priėmimo tinklu, vietos padaliniais ar atitinkamomis ministerijomis. Pavyzdžiui, vaizdo konferencijų salėje galėtų būti skeneris, kuriuo prašytojai galėtų siųsti dokumentus.

— Jei asmeniniai pokalbiai rengiami nuotoliniu būdu, nagrinėjant prašymą reikėtų atsižvelgti į šią aplinkybę, taip pat į kitus galimus trikdžius pokalbio metu. Daugiau informacijos pateikta EASO praktinėse gairėse „Įrodymų vertinimas“.

— Kai prašymus nagrinėjantys pareigūnai dirba nuotoliniu būdu, svarbu, kad jie galėtų įprastais būdais konsultuotis su vyresniaisiais prašymus nagrinėjančiais pareigūnais, prižiūrėtojais ir (arba) ekspertais, naudodamiesi saugiomis ryšio sistemomis, kuriomis užtikrinamas asmens duomenų saugumas ir apsauga.

Nagrinėjimo procedūros užbaigimo terminas

Pagal Prieglobsčio procedūrų direktyvos 31 straipsnio 3 dalies b punktą valstybėms narėms leidžiama prašymui išnagrinėti skirtą šešių mėnesių laikotarpį pratęsti ne ilgesniam kaip devynių mėnesių laikotarpiui, kai vienu metu gaunama daug trečiųjų šalių piliečių arba asmenų be pilietybės tarptautinės apsaugos prašymų ir dėl to per šį laiką užbaigti nagrinėjimą praktiškai yra labai sunku. Valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė laikinai taikyti šią nukrypti leidžiančią taisyklę, kai dėl padėties, susiklosčiusios dėl COVID-19, joms praktiškai labai sunku laikytis šešių mėnesių prašymų nagrinėjimo termino, o tai, atsižvelgiant į bendrą teisės akto tikslą ir susijusius interesus, galėtų turėti panašų poveikį kaip ir sunkumai, kylantys dėl didelio vienu metu pateikiamų prašymų skaičiaus, atsižvelgiant į tai, kad teisėkūros institucijos nenumatė konkrečių pandemijos sukeltų aplinkybių.

1.2 ***Dublino reglamentas***

Perdavimas pagal Dublino reglamentą.

EASO nusiuntė valstybėms narėms užklausą ([8]) dėl perdavimo pagal Dublino reglamentą vykdymo, o Komisija pateikė prašymą pateikti konkrečių duomenų. Remiantis valstybių narių atsakymais, didžiausias skaičius atvejų, kai nuo 2020 m. vasario 25 d. iki kovo 30 d. dėl negalėjimo perduoti prašytojų atsakingai valstybei narei dėl COVID-19 buvo perkelta atsakomybė, yra šiek tiek daugiau nei 1 000 ([9]); tai susiję su 6 valstybėmis narėmis.

Remiantis valstybių narių atsakymais apskaičiuota, kad iki 2020 m. birželio 1 d. 25-iose valstybėse narėse bus ne daugiau kaip 6 000 atvejų, kuriais atsakomybė gali būti perkelta, jei perdavimo procesas nebus atnaujintas dėl COVID-19. Tačiau kai kurios valstybės narės, įskaitant valstybes nares, kuriose yra daug Dublino reglamento atvejų, negalėjo atimti atvejų, kuriais asmuo slapstosi, arba vis dar administraciniu lygmeniu arba teisme nagrinėjamų atvejų, arba nustatyti atskirų terminų, todėl apskaičiuodamos atvejų, kuriais gali būti perkelta atsakomybė, skaičių, rėmėsi apytikriu vertinimu. Todėl manoma, kad atvejų, kuriais atsakomybė per ateinančius du mėnesius gali būti perkelta dėl COVID-19, bus gerokai mažiau.

Siekiant, kad Dublino sistema veiktų tinkamai, labai svarbu, kad valstybės narės glaudžiai bendradarbiautų. Komisija ragina visas valstybes nares atnaujinti perdavimą, kai tik tai praktiškai įmanoma atsižvelgiant į kintančias aplinkybes. Komisija ir EASO prireikus yra pasirengę padėti valstybėms narėms bendradarbiauti, be kita ko, dvišaliu pagrindu.

Prieš atlikdamos perdavimą, valstybės narės turėtų apsvarstyti su COVID-19 susijusią padėtį, be kita ko, padėtį, susidariusią dėl didelio spaudimo atsakingos valstybės narės sveikatos sistemai. Be to, atsižvelgiant į dabartinę padėtį, valstybės narės turėtų stengtis nevėluoti nagrinėti prašymų.

Jei per nustatytą terminą perdavimas atsakingai valstybei narei neįvykdomas, atsakomybė atitenka perdavimo paprašiusiai valstybei narei pagal Dublino reglamento 29 straipsnio 2 dalį. Jokia reglamento nuostata neleidžiama nukrypti nuo šios taisyklės esant tokiai padėčiai, kokia susiklostė dėl COVID-19 pandemijos.

Kalbant apie nelydimus nepilnamečius, susijungimo su šeimos nariais, broliais ir (arba) seserimis ar giminaičiais procedūra galėtų būti tęsiama pasibaigus 29 straipsnyje nustatytam perdavimo terminui, kai tai atitinka vaiko interesus ir kai procedūra dėl nepilnamečio vietos viršijo šį terminą, kaip nustatyta Dublino įgyvendinimo reglamento ([10]) 12 straipsnio 2 dalyje.

Be to, pagal Dublino reglamento 17 straipsnio 2 dalį valstybė narė gali bet kuriuo metu iki tol, kol priimamas sprendimas dėl prašymo esmės, paprašyti kitos valstybės narės perimti savo žinion prašytoją, kad suvienytų bet kuriuos asmenis, susijusius šeimos ryšiais, dėl humanitarinių priežasčių, ypač vadovaudamasi šeimos ar kultūriniais motyvais, net jei ta kita valstybė narė iš tikrųjų nėra atsakinga. Ši taisyklė taip pat galėtų būti taikoma tais atvejais, kai būtų taikomi su šeimos susijungimu susiję privalomi kriterijai, tačiau dėl COVID-19 negalint atlikti perdavimo viršyti perdavimo terminai.

Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktų leidėjai nenumatė konkrečių pandemijos sukeltų aplinkybių, valstybės narės turėtų turėti galimybę taikyti tokią diskrecinę išlygą net ir tais atvejais, kai tikslas nėra sujungti šeimos santykius.

([8]) „COVID-19 poveikio Dublino reglamento praktikai apžvalga praktiniu ir techniniu lygmeniu“ (angl. „Practical/technical level to provide overview on the impact of COVID19 on the Dublin practice“).

([9]) Kai kurios valstybės narės galėjo pateikti tik apytikslius duomenis.

([10]) 2003 m. rugsėjo 2 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1560/2003, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus, taikymo taisykles (OL L 222, 2003 9 5, p. 3), su pakeitimais, padarytais 2014 m. sausio 30 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 118/2014 (OL L 39, 2014 2 8, p. 1).

Valstybės narės gali dvišaliu pagrindu kiekvienu konkrečiu atveju susitarti, kad tada, kai bus galima atnaujinti perdavimą pagal Dublino reglamentą, valstybės narės, kurios prieš sustabdymą buvo atsakingos už prašytojus, sutiks vėl prisiimti atsakomybę už atitinkamus prašytojus.

Tam, kad šią taisyklę būtų galima taikyti, turėtų būti gautas prašytojo sutikimas, kaip reikalaujama pagal 17 straipsnio 2 dalį.

Dublino procedūros

Pokalbiai. Pagal Dublino reglamento 5 straipsnio 2 dalį valstybės narės neprivalo rengti asmeninio pokalbio, jei prašytojas jau gavo su to reglamento taikymu susijusią informaciją ([11]) ir informaciją, reikalingą atsakingai valstybei narei nustatyti jau pateikė kitomis priemonėmis. Tokiais atvejais, jei tenkinamos šios sąlygos, pokalbio nerengimas gali būti laikomas tinkama priemone, ypač jei yra įtarimų, kad prašytojas yra užsikrėtęs COVID-19. Jei pokalbis nerengiamas, valstybės narės užtikrina, kad, prieš priimant sprendimą dėl perdavimo, prašytojas turėtų galimybę pateikti papildomos informacijos, svarbios siekiant teisingai nustatyti atsakingą valstybę narę.

Pirmenybė nelydimiems nepilnamečiams ir šeimos susijungimo atvejams. Tais atvejais, kai valstybių narių administracijos pritaiko darbo praktiką ir dėl to gali būti paveiktas gebėjimas laiku išnagrinėti visus Dublino reglamento atvejus, valstybės narės turėtų prioritetine tvarka nagrinėti su nelydimais nepilnamečiais, kitais pažeidžiamais asmenimis ar šeimos vientisumu susijusius atvejus.

IT ryšys. Atsižvelgiant į valstybių narių pareigą bendrauti tarpusavyje per „DubliNet“ ir į daugelio valstybių narių pakoreguotą darbo praktiką, valstybės narės pirmiausia turėtų išnagrinėti, kaip būtų galima nuotolinio darbo aplinkybėmis išlaikyti ryšį su „DubliNet“ arba suteikti prie jo prieigą, kad būtų galima toliau nagrinėti Dublino atvejus, kartu užtikrinant duomenų apsaugą pagal ES teisę.

Praktinės gairės

— Prireikus pokalbiai pagal Dublino reglamentą, kiek įmanoma, turėtų būti vykdomi nuotoliniu būdu rengiant vaizdo konferencijas ir teikiant būtinas nuotolinio vertimo žodžiu paslaugas. Pirmiau pateiktos bendros praktinės gairės dėl asmeninių pokalbių taip pat taikomos pagal Dublino reglamentą vykdomiems pokalbiams. Jei valstybės narės nerengia pokalbio pagal Dublino reglamento 5 straipsnio 2 dalį, jos turėtų užtikrinti, kad registruojant prašymą, kiek įmanoma, iš prašytojo būtų surenkama Dublino procedūrai atlikti reikalingos informacijos. Valstybės narės taip pat galėtų sukurti specialų e. pašto adresą, kuriuo prašytojas galėtų pateikti dokumentus, įrodymus bei informaciją, kartu užtikrindamos duomenų apsaugą pagal ES teisę. Daugiau informacijos pateikta EASO dokumentuose „Reglamento „Dublinas III“ įgyvendinimo praktinės gairės. Pokalbis ir įrodymų vertinimas“ ([12]) ir „Dublino procedūros gairės. Veiklos standartai ir rodikliai“ ([13]).

— Su nelydimais nepilnamečiais ir šeimos susijungimu susijusiais atvejais valstybės narės turėtų pirmiausia siekti įvertinti galimybes nustatyti šeimos narius ir gauti sutikimą registracijos etape. Nacionalinės valdžios institucijos gali nuspręsti pranešti apie tokius atvejus savo nacionaliniam Dublino skyriui iš karto po registracijos arba dienos pabaigoje sudarę prioritetinių atvejų sąrašą.

— Valstybės narės galėtų suteikti prieigą prie „DubliNet“ pakankamam skaičiui nuotoliniu būdu dirbančių darbuotojų. Valstybės narės turi keistis duomenimis per valstybių narių nacionalinius prieigos punktus, taip pat turi užtikrinti saugų ryšį ir saugią prieigą prie „DubliNet“. Kiekvienas nuotoliniu būdu dirbantis darbuotojas, kuriam reikia prieigos prie „DubliNet“, turėtų turėti įrenginius ir priemones, kuriais galima saugiai prisijungti prie valstybių narių nacionalinių prieigos punktų. Pavyzdžiui, viena iš galimybių yra konfigūruoti VPN tarp darbuotojo įrenginio ir valstybės narės nacionalinio prieigos punkto, kuris įrengtas Dublino biure. eu-LISA gali padėti valstybėms narėms ir pasidalyti patirtimi tinklo ar saugumo aspektų srityje. Jei Dublino skyriuje nebus rastas techninis sprendimas nuotoliniu būdu dirbantiems darbuotojams, jis gali nuspręsti, kad biure dirbtų budintys darbuotojai. Tokiu atveju turėtų būti laikomasi su COVID-19 susijusių nacionalinių sveikatos ir saugos gairių.

([11]) Nurodyta Dublino reglamento 4 straipsnyje.
([12]) EASO dokumentas „Reglamento „Dublinas III“ įgyvendinimo praktinės gairės. Pokalbis ir įrodymų vertinimas“.
([13]) EASO dokumentas „Dublino procedūros gairės. Veiklos standartai ir rodikliai“.

1.3 ***Prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų užtikrinimas***

Sveikatos patikrinimas. Daugelyje valstybių narių taikomas griežtesnis prašytojų medicininis patikrinimas ir privalomas naujų atvykstančių asmenų COVID-19 tyrimas. Pagal Priėmimo sąlygų direktyvos 13 straipsnį valstybės narės, siekdamos nustatyti, kokių tinkamų atsargumo priemonių imtis, gali dėl visuomenės sveikatos priežasčių atlikti tarptautinės apsaugos prašytojų medicininį patikrinimą, laikydamosi pagrindinių teisių ir proporcingumo, būtinumo bei nediskriminavimo principo.

Sveikatos priežiūra. Priėmimo sąlygų direktyvos 19 straipsnyje nustatyta, kad prašytojams turėtų būti suteikta reikalinga sveikatos priežiūra, kuri apima bent jau pirmąją medicinos pagalbą ir būtiniausią ligų ir sunkių psichikos sutrikimų gydymą. Valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad tokia sveikatos priežiūra prireikus apimtų COVID-19 gydymą.

Karantinas ir izoliavimas. Siekdamos užkirsti kelią COVID-19 plitimui, daugelis valstybių narių taiko karantino arba izoliavimo priemones. Tokios priemonės nėra reglamentuojamos Priėmimo sąlygų direktyva. Remiantis nacionaline teise, tarptautinės apsaugos prašytojams gali būti taikomos karantino arba izoliavimo priemonės su sąlyga, kad tokios priemonės yra pagrįstos, proporcingos ir nediskriminacinės. Tai visų pirma reiškia, kad valstybė narė galėtų taikyti karantino ir (arba) izoliavimo priemones prie jos sienų atvykstantiems tarptautinės apsaugos prašytojams tik jeigu ji taiko tokio pobūdžio, nors ir nebūtinai identiškas, priemones visiems asmenims, atvykstantiems iš pandemijos paveiktų teritorijų, ir atitinkamas priemones jos teritorijoje jau esantiems asmenims.

Praktinės gairės

— Pirmiausia turėtų būti atliekamas prašytojų, kuriems kyla didžiausia rizika užsikrėsti, kaip antai pagyvenusių žmonių ar lėtinėmis ligomis sergančių asmenų, taip pat į apgyvendinimo ar sulaikymo centrus atvykusių naujų asmenų sveikatos patikrinimas.

— Prireikus visiems naujiems atvykstantiems asmenims specialiuose atvykimo centruose arba specialiose priėmimo ir sulaikymo centruose galėtų būti nustatomas 14 dienų karantinas. Valdžios institucijos taip pat galėtų matuoti į centrus atvykstančių ir iš jų išvykstančių trečiųjų šalių piliečių temperatūrą, kad nustatytų ligos simptomus. Galėtų būti sukurtas kasdienės galimų įtariamų atvejų stebėsenos mechanizmas.

— Rekomenduojama, kad kiekviename priėmimo centre būtų bent viena pagal atitinkamus izoliavimo standartus įrengta izoliacinė patalpa asmenims, kuriems nustatytas COVID-19.

— Tarptautinės apsaugos prašytojai, kuriems reikia specialios medicininės priežiūros, turėtų būti paskirti specialiosios priežiūros įstaigoms arba perkelti į jas.

— COVID-19 aplinkybėmis tarptautinės apsaugos prašytojai ir gavėjai, turintys patirties sveikatos priežiūros srityje, gali prisidėti prie nacionalinės sveikatos priežiūros sistemos. Valstybės narės raginamos suteikti jiems galimybę įsidarbinti ir sudaryti sąlygas pripažinti jų profesinę kvalifikaciją ar statusą.

Materialinės priėmimo sąlygos.

Kai kurios valstybės narės uždarė kai kurias patalpas, pavyzdžiui, atvykimo centrus, tačiau kai kurias kitas atidarė, pavyzdžiui, skubias prieglaudas. Dalis valstybių narių taip pat mažina patalpų užimtumą ir riboja galimybes į jas patekti ar jose lankytis, kad išvengtų žmonių judėjimo.

Pagal ES teisęs valstybės narės turi užtikrinti, kad nuo momento, kai asmuo pateikia prašymą, materialinėmis priėmimo sąlygomis prašytojams būtų garantuojamas tinkamas gyvenimo lygis, kuriuo suteikiamos jų pragyvenimo garantijos ir apsaugoma jų fizinė bei psichinė sveikata.

Tais atvejais, kai asmenys priimami kolektyviniuose priėmimo centruose, Komisija rekomenduoja išnaudoti visus valstybių narių priėmimo pajėgumus, kad būtų, kiek įmanoma, užtikrinamas pakankamas socialinis prašytojų tarpusavio atskyrimas, o rizikos grupės asmenys būtų izoliuojami. Šios priemonės galėtų būti ir prevencinės, ir atsakomosios asmenų, kuriems nustatytas virusas, atžvilgiu, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamoms grupėms, įskaitant pareiškėjus su negalia, pagyvenusius asmenis arba sveikatos problemų jau turinčius gyventojus.

Praktinės gairės

— Pripažindamos, kad visapusiškai įgyvendinti sveikatos apsaugos protokolus gali būti sunku, priėmimo institucijos turėtų kreiptis į kompetentingas institucijas dėl techninių rekomendacijų dėl sveikatos apsaugos protokolų, kad būtų nustatytos fizinio ir socialinio atskyrimo priemonės, kuriomis siekiama sumažinti viruso plitimą. Darbuotojams turėtų būti rengiami būtini mokymai ir teikiama informacija, kad jie galėtų įgyvendinti sutartus priėmimo centrų valdymo ir susijusių darbo srautų pakeitimus, padarytus priėmus naujus sveikatos apsaugos protokolus.

— Jei priėmimo centrai yra perpildyti ir juose sunku laikytis sveikatos apsaugos protokolų, prašytojai, kiek įmanoma, turėtų būti perkeliami į kitus centrus. Jei yra laisvų priėmimo pajėgumų, kiekvieno centro užimtumo lygis gali būti sumažintas siekiant sumažinti ligų plitimo riziką. Siekiant užtikrinti mažą užimtumo lygį, būtų galima atidėti suplanuotą kai kurių priėmimo centrų uždarymą.

— Siekdamos sumažinti užimtumo lygį, valstybės narės taip pat galėtų paskatinti asmenis, kurie turi galimybių kitur apsigyventi, palikti veikiančius priėmimo centrus, ir tuos asmenis aprūpinti maisto talonais.

— Kolektyvinės valgyklos yra viena iš vietų, kuriose susitinka didelės gyventojų grupės. Pailginus darbo valandas, įvedus pamainas arba atidarius papildomą patalpą viduje ar išorėje būtų galima sumažinti vienu metu patalpoje esančių asmenų skaičių ir sudaryti jiems sąlygas išlaikyti tarpusavio atstumą. Tas pats galėtų būti taikoma patalpoms, kuriose yra bendra virtuvė, kur gyventojai patys gaminasi maistą.

— Vietoje bendruomeninės ir grupinės veiklos (futbolo, televizijos žiūrėjimo bendroje patalpoje, kalbos pamokų) galėtų būti suteikta galimybė naudotis patalpomis po vieną arba branduolinėms šeimoms, pavyzdžiui, galėtų būti nustatyti laiko tarpsniai, kada galima užsiimti veikla, arba tam tikra veikla galėtų būtų perkelta į internetą ir rengiama vaizdo konferencijomis.

— Kuo daugiau asmenų, priklausančių COVID-19 rizikos grupėms, galėtų būti perkelti į labiau individualizuotas priėmimo vietas arba sugrupuoti į atskirą koridorių toliau nuo gyventojų, nepriklausančių rizikos grupėms. Pažeidžiamoms grupėms taip pat turėtų būti suteikta speciali apsauga, pavyzdžiui, pristatomas maistas, mokami kišenpinigiai ir t. t.

— Siekiant sumažinti dėl padėties kylantį stresą, nerimą ir įtampą, valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti psichikos sveikatos ir psichosocialinės paramos tęstinumą, net jei ji teikiama nuotoliniu būdu.

— Valstybėms narėms rekomenduojama imtis priemonių sumažinti su seksualiniu smurtu ir smurtu dėl lyties susijusią riziką, kuri gali padidėti dėl judėjimo apribojimų priėmimo centruose. Kiek įmanoma, turėtų būti toliau užtikrinama galimybė naudotis susijusiomis paramos paslaugomis.

— Būtų galima pratęsti prašytojų atitinkamų dokumentų bei tarptautinės apsaugos gavėjų teisę gyventi šalyje patvirtinančių dokumentų tam tikrus terminus ir galiojimą, siekiant užtikrinti, kad šie asmenys nebūtų nepagrįstai baudžiami už tai, kad nesikreipė į atsakingas institucijas.

Prevencinės ir higienos priemonės.

Visos valstybės narės jau įdiegė specialias higienos priemones ir reguliariai dezinfekuoja priėmimo infrastruktūrą. Komisija rekomenduoja toliau taikyti tokias prevencines ir higienos priemones ir jas taikyti net tik kolektyvinių patalpų gyventojams, bet ir jose dirbantiems darbuotojams.

Praktinės gairės

— Informuokite prašytojus apie nacionalines priemones, kurių imtasi siekiant sustabdyti koronaviruso plitimą ir užkirsti jam kelią, ta kalba, kurią jie supranta, arba, kaip pagrįstai manoma, turi suprasti. Šiuo tikslu ta pati plačiajai visuomenei skirta informacija ir turinys galėtų būti naudojami kaip prašytojams skirtos komunikacijos priemonės, pateikiant vertimą į reikiamas kalbas.

— Informuokite prašytojus ir atkreipkite jų dėmesį konkrečiai į rankų higieną, socialinį atskyrimą, kosėjimą, karantiną ar izoliavimą, higienos priemones, sambūrių draudimą, naudojimąsi viešosiomis erdvėmis, tinkamo elgesio taisykles, judėjimo apribojimus ir t. t. ir ką jie turi daryti įtarę, kad galbūt yra užsikrėtę.

— Rekomenduojama dažnai naudojamų bendrų patalpų, pavyzdžiui, valgomųjų patalpų, paviršius dezinfekuoti kelis kartus per dieną. Kitos bendrosios patalpos taip pat turėtų būti dezinfekuojamos visą savaitę.

— Prie įėjimo į priėmimo centrą ir pagrindinėse centro vietose galėtų būti įrengta papildomų praustuvių. Priėmimo centrai taip pat gali aprūpinti gyventojus kaukėmis arba suteikti jiems galimybę, kai įmanoma, turėti savo kaukes.

— Siekiant apriboti COVID-19 plitimą būtų galima laikinai apriboti nebūtinus vizitus priėmimo centruose. Dėl to neturėtų būti nustatyta nepagrįstų apribojimų advokatams, globėjams, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurui ir (uždarų centrų atveju) sulaikymo stebėsenos įstaigoms.

— Siekiant užtikrinti socialinį atskyrimą ir lankstesnę darbo tvarką darbuotojams galėtų būti suteikta galimybė dirbti nuotoliniu būdu arba pamainomis.

Kiti materialinių priėmimo sąlygų sudarymo būdai.

Kai kurios valstybės narės apribojo priėmimo centruose teikiamas paslaugas, pavyzdžiui, sustabdė grupinę veiklą ir tiesiogines konsultacijas.

Jei dėl COVID-19 priėmimo institucija neturi pakankamai darbuotojų ar išteklių, kad esamos priėmimo patalpos tinkamai veiktų, valstybės narės gali pasinaudoti Priėmimo sąlygų direktyvos 18 straipsnio 9 dalies b punkte nustatyta galimybe ir tinkamai pagrįstais atvejais bei pagrįstą laikotarpį, kuris turi būti kuo trumpesnis, gali materialines priėmimo sąlygas sudaryti kitais būdais, nei paprastai reikalaujama. Bet kuriuo atveju tokiomis kitokiomis sąlygomis turi būti patenkinami pagrindiniai prašytojų poreikiai, visų pirma susiję su sveikatos priežiūra, pragyvenimu, fiziniu saugumu ir orumu.

Praktinės gairės

— Jei nėra įprastų priėmimo arba atvykimo centrų, galėtų būti skubiai įrengtos prieglaudos. Visais atvejais turi būti tenkinami pagrindiniai poreikiai ir gerbiamas žmogaus orumas.

— Siekiant užtikrinti socialinį atskyrimą prireikus kurį laiką galėtų būti nebeteikiamos nebūtinos paslaugos, pavyzdžiui, grupinė veikla ir tiesioginis konsultavimas. Valstybėms narėms rekomenduojama nustatyti priemones, kuriomis būtų užtikrintos galimybės palaikyti nuotolinį ryšį ir konsultavimą, be kita ko, naudojantis pagalbos linija.

Vaikų švietimas.

Pagal Priėmimo sąlygų direktyvos 14 straipsnį valstybės narės suteikia prašytojų nepilnamečiams vaikams ir nepilnamečiams prašytojams galimybę mokytis panašiomis sąlygomis kaip ir savo piliečiams.

Nuolatinės prieigos prie švietimo užtikrinimas yra problema, su kuria gali susidurti nacionalinės valdžios institucijos dėl COVID-19 plitimo prevencijos ir ribojimo priemonių. Atsižvelgdamos į tai, kelios valstybės narės pradėjo taikyti mokymo namuose ir kitus nuotolinio mokymosi būdus. Tiek, kiek šios sąlygos sudarytos piliečiams, priemonėmis, kurių imamasi, turėtų būti atsižvelgiama į vaiko interesus pagal Priėmimo sąlygų direktyvos 23 straipsnį ir, kiek įmanoma, į susijusių nepilnamečių amžių ir poreikius. Mokymo paslaugos gali būti tiesiogiai teikiamos apgyvendinimo centruose, jei jos dera su socialinio atskyrimo taisyklėmis.

Praktinės gairės

— Užtikrinkite, kad nepilnamečiai prašytojų vaikai ir nepilnamečiai prašytojai galėtų mokytis namuose arba naudotis kitais nuotolinio mokymosi būdais panašiomis sąlygomis kaip ir vaikai, kurie yra šalies piliečiai. Pavyzdžiui, mokymo namuose būdai gali būti internetinės arba e. mokymosi platformos, kuriose mokytojai kasdien arba kas savaitę stebi pažangą, skaitymo užduotys ir pratimai, skirti atlikti namuose, laisvalaikio ir švietimo užduočių rinkiniai, radijo, tinklalaidžių arba televizijos akademinio turinio įrašai.

— Mokymosi internetu ar e. mokymosi tikslais gali prireikti padidinti prieigą prie interneto kolektyvinėse priėmimo patalpose – suteikti galimybę naudotis belaidžio ryšio tinklu (jei tėvai turi savo asmeninius ryšio prietaisus) ir kompiuteriais, kuriais būtų naudojamasi laikantis socialinio atskyrimo taisyklių.

— Švietimo paslaugų teikėjai, įskaitant kalbų kursų ar savaiminio mokymosi paslaugų teikėjus (pvz., NVO), turėtų galėti tęsti veiklą centre, jei užtikrinamos socialinio atskyrimo taisyklės ir prevencinės sveikatos apsaugos priemonės, arba nuotoliniu būdu naudojantis internetinėmis priemonėmis.

— Švietimo ekstremaliosiose situacijose tarpagentūrinis tinklas (angl. „Inter-Agency network on Education in Emergencies“) yra parengęs švietimo tęsimo COVID-19 aplinkybėmis gaires (https://inee.org/).

Pagal Priėmimo sąlygų direktyvą sulaikyti prašytojai.

Prašytojų, sulaikytų remiantis Priėmimo sąlygų direktyvoje nustatytais pagrindais, atžvilgiu Priėmimo sąlygų direktyvos 11 straipsnyje nustatyta, kad „sulaikytų prašytojų, kurie yra pažeidžiami asmenys, sveikatai, įskaitant psichinę sveikatą, nacionalinės valdžios institucijos turi skirti išskirtinį dėmesį“ (pvz., COVID-19 atveju).

Praktinės gairės

— Sulaikytiems prašytojams turėtų būti toliau leidžiama išeiti į lauką. Kai kurios valstybės narės sutrumpino laiką, kurį sulaikytieji gali praleisti ne sulaikymo centre, kad centro gyventojai turėtų mažiau sąlyčio su bendruomenės gyventojais. Apie bet kokius apribojimus, pavyzdžiui, lankytojų ribojimą, reikia iš anksto išsamiai paaiškinti. Be to, galėtų būti sudaryta alternatyvių būdų ryšiams su šeima ir draugais palaikyti, pavyzdžiui, telefonu ar internetu.

— Taip pat būtų galima atsižvelgti į galimą papildomos psichologinės pagalbos poreikį, skaidrų informuotumo didinimą ir dalijimąsi informacija apie šią ligą.

— PSO gairėse „Pasirengimas COVID-19, jo prevencija ir kontrolė kalėjimuose bei kitose sulaikymo vietose“ (angl. „Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention“) (http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities) pateikta naudingos informacijos apie tai, kaip užkirsti kelią potencialiam ligos protrūkiui ir su juo kovoti sulaikymo vietose, ir kartu pabrėžiami svarbūs pagrindinių teisių aspektai, kurių reikia paisyti reaguojant į COVID-19.

1.4 ***EURODAC reglamentas***

Pirštų atspaudų ėmimas ir perdavimas

EURODAC reglamento 9 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kai neįmanoma paimti prašytojo pirštų atspaudų dėl priemonių, kurių imtasi jo arba visuomenės sveikatos apsaugai užtikrinti, valstybės narės tokius pirštų atspaudus paima ir persiunčia kuo skubiau, bet ne vėliau kaip per 48 valandas nuo tų su sveikata susijusių priežasčių išnykimo.

Visų trečiųjų šalių piliečių, kurie privalo duoti pirštų atspaudus, pirštų atspaudai turėtų būti paimami kuo greičiau, užtikrinant visuomenės sveikatos apsaugą.

2. **Perkėlimas į ES**

Dėl COVID-19 krizės protrūkio labai sutriko perkėlimo į ES operacijos: valstybės narės, UNHCR ir TMO jas laikinai sustabdė. Be to, UNHCR sustabdė skubios humanitarinės evakuacijos operacijas, vykdomas tolesnio perkėlimo į ES tikslais. Dėl tų pačių priežasčių šiuo metu sunku patekti į pabėgėlius priimančias trečiąsias šalis.

Komisija pripažįsta, kad aplinkybės yra sudėtingos ir daro poveikį praktiniam valstybių narių prisiimtų įsipareigojimų 2020 m. į ES perkelti 29 500 asmenų įvykdymui. Vis dėlto Komisija ragina valstybes nares toliau solidarizuotis su asmenimis, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, ir su daug pabėgėlių priimančiomis trečiosiomis šalimis. Atsižvelgiant į COVID-19 poveikį šiose trečiosiose šalyse, gali būti dar svarbiau perkėlimo į ES poreikius tenkinti kuo greičiau.

Komisija ragina valstybes nares tiek, kiek praktiškai įmanoma laikantis ekstremaliosios visuomenės sveikatos priemonių, krizės laikotarpiu tęsti su perkėlimu į ES susijusią veiklą, kad būtų pasirengta atnaujinti perkėlimą į ES visiems procedūros dalyviams saugiomis sąlygomis, kai tai vėl bus įmanoma.

Kadangi šiuo metu perkėlimo į ES operacijos sutrikusios, Komisija padės valstybėms narėms įgyvendinti 2020 m. įsipareigojimus, visų pirma bus lanksti įgyvendinimo laikotarpio po 2020 m. atžvilgiu, siekdama užtikrinti, kad valstybės narės turėtų pakankamai laiko visiškai įgyvendinti prisiimtus 2020 m. įsipareigojimus.

Praktinės gairės

— Komisija ragina valstybes nares apsvarstyti naujus darbo būdus, kad jų perkėlimo į ES programos veiktų. Visų pirma valstybės narės, glaudžiai bendradarbiaudamos su UNHCR, turėtų apsvarstyti galimybę priimti prašymus dėl perkėlimo į ES dosjė pagrindu, ir numatyti galimybę rengti vaizdo pokalbius, per kuriuos būtų teikiamos nuotolinės sinchroninio vertimo paslaugos, taip pat nuotolines orientavimo prieš išvykimą priemones, kai tik jas vėl bus galima taikyti pirmojo prieglobsčio šalyse, be kita ko, naudojantis EASO perkėlimo paramos priemone Stambule. Taip būtų užtikrinta, kad būtų toliau atrenkami asmenys, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, ir kad atrinkti asmenys galėtų būti pasirengę vykti į valstybių narių teritoriją, kai tik bus panaikinti kelionių apribojimai.

— Atsižvelgiant į tai, kad asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, ir asmenims, kurie keliauja dėl kitų humanitarinių priežasčių, taikoma laikino nebūtinų kelionių apribojimo išimtis, valstybės narės raginamos sudaryti palankesnes sąlygas tolesniam asmenų, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga ir kurie jau yra atrinkti būti perkelti į ES, atvykimui po vieną ar grupe, kai tai praktiškai įmanoma dabartinėmis aplinkybėmis. Šioje srityje reikėtų glaudžiai bendradarbiauti su TMO ir UNHCR, be kita ko, dėl sveikatos patikrinimų prieš išvykimą ir galimų karantino priemonių.

— Valstybės narės taip pat raginamos peržiūrėti savo perkėlimo į ES veiksmų planus, kad būtų atsižvelgta į galimas paaštrėjusias sveikatos srities problemas, pavyzdžiui, numatyti galimybę atlikti COVID-19 tyrimus arba sudaryti karantino sąlygas.

— Komisija ragina valstybes nares visapusiškai naudotis EASO perkėlimo į ES ir humanitarinio priėmimo tinklu kaip pagrindiniu forumu, kuriame būtų keičiamasi informacija, kuriami nauji darbo metodai ir bendrai rengiamos išeities iš dabartinės padėties, kai sustabdytos perkėlimo į ES operacijos, strategijas. Atsižvelgiant į tai, kad perkėlimo operacijos į ES yra sudėtingos, valstybės narės glaudžiai bendradarbiaudamos gali padėti laiku ir sklandžiai atnaujinti perkėlimo į ES procedūras. Prireikus tinklo veikloje dalyvaus UNHCR ir TMO.

— Privataus rėmimo programų, susijusių su perkėlimu į ES, atžvilgiu valstybės narės raginamos užtikrinti, kad ryšių kanalai su rėmėjų organizacijomis ir pavieniais rėmėjais būtų atviri, kad jie būtų informuojami apie perkėlimo į ES programų padėtį ir galbūt ateityje atvyksiančius asmenis. Valstybėse narėse, kuriose jau vykdomos privataus rėmimo programos, rėmėjai turėtų būti toliau atrenkami ir tikrinami, kad būtų galima išplėsti būsimas priėmimo galimybes.

3. **Grąžinimas**

Šiame skirsnyje pateikiamos gairės siekiant padėti nacionalinėms valdžios institucijoms nustatyti galimas priemones, kurių būtų galima imtis, kad būtų užtikrintas trečiųjų šalių piliečių grąžinimo į jų kilmės šalis arba tranzito šalis procedūrų tęstinumas ir saugumas atsižvelgiant į dabartinę COVID-19 pandemiją.

Vykdydamos grąžinimo veiksmus ir procedūras, valstybių narių kompetentingos institucijos turi visapusiškai atsižvelgti į nacionalines sveikatos apsaugos priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti, ir jas taikyti proporcingai bei nediskriminuodamos visiems neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams. Ypač reikėtų atsižvelgti į pažeidžiamų asmenų padėtį ir poreikius. Taip pat reikėtų atsižvelgti į ypatingą padėtį, susijusią su nacionalinėmis sveikatos apsaugos priemonėmis ir COVID-19 poveikiu trečiojoje šalyje.

Priemonės, kurių imtasi visame pasaulyje siekiant sustabdyti COVID-19 pandemiją, daro didelį poveikį neteisėtų migrantų grąžinimui. Valstybėms narėms vykdant grąžinimo į trečiąsias šalis veiklą ir operacijas kyla praktinių sunkumų, be kita ko, dėl to, kad imigracijos institucijose dirba mažiau darbuotojų, o jie gali būti atsakingi ir už visuomenės sveikatos priemonių įgyvendinimą. Tokie sunkumai visų pirma susiję su iššūkiais įgyvendinant sveikatos ir saugos priemones, kuriomis siekiama apsaugoti tiek neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius, tiek grąžinimo srityje dirbančius darbuotojus.

Sunkumų taip pat kyla dėl gerokai sumažėjusios komercinių skrydžių ir kitų rūšių transporto pasiūlos ir dėl ribojamųjų atvykimo priemonių, kurias taiko trečiosios šalys, siekdamos sustabdyti COVID-19 plitimą. FRONTEX Neteisėtos migracijos valdymo programoje (IRMA) nuolat atnaujina informaciją apie oro vežėjų ir trečiųjų šalių taikomas priemones. Todėl šiomis aplinkybėmis labai svarbu imtis visų būtinų priemonių siekiant kuo labiau sumažinti riziką, keliamą grąžinimo operacijose, procedūrose ir veikloje dalyvaujančių asmenų sveikatai.

Nors dėl šių būtinų priemonių veikla laikinai sutriko, darbas grąžinimo srityje turėtų būti tęsiamas, visų pirma ta veikla, kuri gali būti vykdoma nepaisant ribojamųjų priemonių (pvz., tapatybės nustatymas, naujų dokumentų išdavimas, įtraukimas į remiamo savanoriško grįžimo ir reintegracijos programas), kad būtų pasirengta vykdyti grąžinimo operacijas, kai jas bus vėl galima vykdyti. Grąžinimo procedūros, kiek įmanoma, turėtų būti tęsiamos, o valstybės narės turėtų būti pasirengusios, be kita ko, padedamos FRONTEX, vėl jas vykdyti ir spręsti susikaupusius atvejus, kai bus pašalinti dėl ribojamųjų priemonių atsiradę trikdžiai. Komisija ir FRONTEX padės nacionalinėms valdžios institucijoms koordinuoti pastangas.

Neteisėtų migrantų, nusprendusių savanoriškai išvykti iš ES teritorijos, grąžinimas turėtų būti toliau aktyviai remiamas ir skatinamas, kartu imantis visų būtinų sanitarinių priemonių. Pirmenybė kaip niekada turėtų būti teikiama savanoriškam grįžimui, nes taip sumažinama grąžinimo operacijų keliama rizika sveikatai ir saugai, be kita ko, iki minimumo sumažėja rizika neteisėtiems migrantams ir lydintiesiems darbuotojams.

Įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir apsisaugoti nuo jo plitimo rizikos, nacionalinės valdžios institucijoms kyla praktinių sunkumų dėl to, kaip elgtis sulaikymo prieš išsiuntimą atveju.

Turėtų būti toliau glaudžiai bendradarbiaujama ir palaikomi ryšiai su trečiosiomis šalimis jų piliečių tapatybės nustatymo, naujų dokumentų išdavimo ir grąžinimo klausimais, kartu visapusiškai pripažįstant jų rūpesčius bei jų taikomas ribojamąsias priemones ir imantis visų būtinų sanitarinių atsargumo priemonių. Pagal tarptautinę teisę trečiosios šalys toliau privalo priimti atgal savo piliečius. Daugelis trečiųjų šalių stengiasi palengvinti ir organizuoti užsienyje įstrigusių savo piliečių repatriaciją, o jiems atvykus taiko sveikatos apsaugos priemones. Valstybės narės turėtų bendradarbiauti su trečiųjų šalių valdžios institucijomis siekdamos užtikrinti, kad tokių visuomenės sveikatos priemonių būtų visapusiškai laikomasi, kai neteisėti migrantai grįžta į savo kilmės šalį, kad, kiek įmanoma, būtų galima vykdyti grąžinimo operacijas. Komisija yra pasirengusi remti valstybių narių pastangas bendradarbiauti readmisijos srityje su trečiosiomis šalimis.

FRONTEX yra pasirengusi padėti valstybėms narėms organizuoti visas grąžinimo oro transportu į trečiąsias šalis operacijas, visų pirma palengvinti tiek savanoriškai grįžtančių, tiek priverstinai grąžinamų asmenų repatriaciją reguliariaisiais arba užsakomaisiais skrydžiais, taip pat prireikus padėti nacionalinėms valdžios institucijoms.

Nepaisant visų pagrįstų pastangų, bus atvejų, kai dėl priemonių, kurių imtasi COVID-19 pandemijai sustabdyti, grąžinimo operacijų nebus galima įvykdyti. Tokiais atvejais valstybės narės turi plačią veiksmų laisvę suteikti leidimą gyventi šalyje arba kitą joje būti teisę suteikiantį leidimą neteisėtiems migrantams dėl asmeninių, humanitarinių ar kitų priežasčių, kaip numatyta Direktyvos 2008/115/EB (toliau – Grąžinimo direktyva) 6 straipsnio 4 dalyje.

Grąžinimo procesai

Nacionalinėmis priemonėmis, kuriomis siekiama užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti, ribojamos galimybės grąžinimo institucijoms palaikyti tiesioginius ryšius su grąžinamais asmenimis ir trečiųjų šalių institucijomis.

Reikia sušvelninti tokių ribojimų pasekmes, užtikrinti, kad priemonės, kurių per administracines procedūras imasi kompetentingos institucijos, būtų grindžiamos kiekvieno neteisėto migranto individualiomis aplinkybėmis ir į jas būtų tinkamai atsižvelgiama, taip pat užtikrinti teisę būti išklausytam pagal bendruosius ES teisės principus. Todėl kompetentingos institucijos, siekdamos laikytis šių reikalavimų, turėtų taikyti alternatyvias priemones: nereikalauti, kad trečiosios šalies pilietis atvyktų fiziškai, arba riboti fizinį kontaktą.

Panašaus požiūrio laikytis rekomenduojama ir siekiant išlaikyti atvirus ryšių ir bendradarbiavimo su trečiųjų šalių valdžios institucijomis kanalus, tuo metu, kai dėl ribojamųjų priemonių daugelio trečiųjų šalių konsuliniai darbuotojai turi vis mažiau galimybių atlikti tapatybės nustatymo ir naujų dokumentų išdavimo procedūras. Laikantis tokio požiūrio būtų lengviau išspręsti konkrečius atvejus ir pasistūmėti į priekį vykdant atitinkamas procedūras ir tada, kai tik bus galima, – grąžinti asmenį.

Nepaisant dabartinių apribojimų, savanoriškas grįžimas tebėra perspektyviausia galimybė padėti neteisėtiems migrantams išvykti. Todėl labai svarbu skatinti savanoriško grįžimo galimybes, įskaitant galimybes gauti reintegracijos pagalbą, ir užtikrinti nacionalinių remiamo savanoriško grįžimo ir reintegracijos programų tęstinumą, drauge atsižvelgiant į COVID-19 poveikį trečiosiose šalyse. Trečiųjų šalių piliečiai, norintys dalyvauti tokiose programose, turėtų ir toliau turėti galimybę tai daryti, o grąžinimo ir reintegracijos konsultacijos turėtų būti, kiek įmanoma, toliau vykdomos naudojant priemones, kuriomis fizinis artumas sumažinimas arba jo nereikia.

Praktinės gairės

— Pokalbiams rengti naudokite vaizdo konferencijas, rašytinę komunikaciją ar kitus virtualaus ir nuotolinio ryšio kanalus, kartu užtikrindami galimybę gauti vertimo žodžiu paslaugas ir teisinę pagalbą. Nacionaliniu lygmeniu būtų galima parengti visoms susijusioms šalims skirtas gaires.

— Tam, kad palaikytumėte ryšius su trečiųjų šalių konsulinėmis įstaigomis ir darytumėte pažangą konkrečiais atvejais, naudokite vaizdo konferencijas ir kitas turimas elektronines priemones, pavyzdžiui, readmisijos bylų valdymo sistemas.

— Tam, kad padidintumėte vaizdo konferencijų ir kitų virtualaus ir nuotolinio ryšio elektroninių priemonių bei kanalų prieinamumą ir naudojimą, kai įmanoma, naudokitės FRONTEX parama.

— Tam, kad galėtumėte lengviau vykdyti tapatybės nustatymo ir naujų dokumentų išdavimo procedūras, naudokitės operatyvinių imigracijos ryšių palaikymo pareigūnų ir ES grąžinimo ryšių palaikymo pareigūnų trečiosiose šalyse pajėgumais.

— Tam, kad galėtumėte tęsti grąžinimo ir reintegracijos konsultacijas ir užtikrintumėte registravimąsi į remiamo savanoriško grįžimo ir reintegracijos programas, naudokite internetines formas, renkite pokalbius telefonu, taip pat naudokitės kitomis nuotolinio ryšio priemonėmis. Pratęskite užsiregistravimo į tokias programas terminus. Palaikykite glaudžius ryšius su reintegracijos paslaugų teikėjais trečiosiose šalyse. Apsvarstykite galimybę pakoreguoti valstybių narių suteiktus reintegracijos priemonių rinkinius, kai paslaugų teikėjai negali teikti savo įprastų paslaugų trečiosiose šalyse.

— Tam, kad užtikrindami duomenų apsaugos taisyklių laikymąsi galėtumėte registruoti būtiną informaciją apie grąžinamus asmenis, naudokitės FRONTEX finansine parama nacionalinėms grąžinimo bylų valdymo sistemoms (RECAMAS) pritaikyti.

Savanoriško išvykimo laikotarpis

Dėl didelių komercinių skrydžių apribojimų ir trečiųjų šalių nustatytų ribojamųjų priemonių iš Europos atvykstantiems asmenims trečiųjų šalių piliečiai, dėl kurių priimti sprendimai grąžinti, kuriais nustatomas savanoriško išvykimo laikotarpis, gali negalėti įvykdyti tokio sprendimo per nustatytą laikotarpį, kad ir kaip norėtų. Todėl trečiųjų šalių piliečiams dėl sprendimo grąžinti nesilaikymo gali būti taikomas draudimas atvykti, kaip reikalaujama Grąžinimo direktyvos 11 straipsnio 1 dalyje. Tačiau neteisėti migrantai negali būti laikomi atsakingais ir patirti neigiamų pasekmių dėl padėties, kurios jie negali kontroliuoti.

Kad tokia padėtis nesusidarytų, valstybės narės turėtų pasinaudoti Grąžinimo direktyvos 7 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybe ir pratęsti savanoriško išvykimo laikotarpį atitinkamu laikotarpiu, atsižvelgdamos į konkrečias konkretaus atvejo aplinkybes, ribojamųjų priemonių trukmę ir pobūdį bei transporto priemonių į trečiąją šalį, į kurią grąžinama, prieinamumą.

Valstybės narės, priimdamos sprendimą grąžinti, taip pat turėtų nustatyti ilgesnį nei 30 dienų savanoriško išvykimo laikotarpį, jei, atsižvelgiant į konkrečias atvejo aplinkybes ir visų pirma į transporto priemonių į trečiąją šalį, į kurią grąžinama, prieinamumą, nuo pat pradžių yra aišku, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis negalės išvykti per 30 dienų.

Jei savanoriško išvykimo laikotarpis pratęsiamas ir jei sprendimo vykdymas laikinai sustabdomas, neteisėti migrantai turėtų gauti raštišką patvirtinimą, kaip numatyta Grąžinimo direktyvoje (14 straipsnis).

Jei savanoriško išvykimo laikotarpio negalima laikytis dėl to, kad nėra transporto į trečiąją šalį, į kurią grąžinama, arba dėl bet kurios kitos nuo asmens valios nepriklausančios ir su ribojamosiomis priemonėmis susijusios priežasties, valstybės narės neturėtų nustatyti draudimo atvykti arba turėtų atšaukti tokį paskelbtą draudimą.

Praktinės gairės

— Kai būtina ir proporcinga, naudokitės galimybe nustatyti tam tikras prievoles, kad savanoriško išvykimo laikotarpiu būtų išvengta pasislėpimo pavojaus, kaip numatyta Grąžinimo direktyvos 7 straipsnio 3 dalyje, pavyzdžiui, prievolę neišvykti iš tam tikros vietos, pateikti institucijoms tapatybės arba kelionės dokumentus.

— Pasislėpimo turėtų būti vengiama taikant priemones, kuriomis mažinamas judėjimas viešose vietose ir užtikrinamas socialinis atskyrimas, pavyzdžiui, asmuo turėtų reguliariai prisistatyti per vaizdo skambučius, laikantis duomenų apsaugos taisyklių.

Vaikų švietimas

Grąžinimo direktyvoje nustatyta, kad nepilnamečiams, atsižvelgiant į jų buvimo trukmę, turėtų būtų sudarytos sąlygos dalyvauti pagrindinio švietimo sistemoje tiek savanoriško išvykimo laikotarpiu ir laikotarpiais, kuriais buvo atidėtas išsiuntimas (14 straipsnis), tiek sulaikymo laikotarpiu (17 straipsnis).

Nacionalinėms valdžios institucijoms siekiant sudaryti sąlygas nepilnamečiams, kuriems taikomos grąžinimo procedūros, dalyvauti pagrindinio švietimo sistemoje, gali kilti sunkumų dėl priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti. Atsižvelgdamos į tai, kelios valstybės narės pradėjo taikyti mokymo namuose ir kitus nuotolinio mokymosi būdus. Tiek, kiek šios sąlygos sudarytos piliečiams, priemonėmis, kurių imamasi, turėtų būti visapusiškai atsižvelgiama į vaiko interesus (5 straipsnis) ir, kiek įmanoma, į susijusių nepilnamečių amžių ir poreikius.

Praktinės gairės

— Užtikrinkite, kad nepilnamečiai galėtų mokytis namuose arba naudotis kitais nuotolinio mokymosi būdais panašiomis sąlygomis kaip ir vaikai, kurie yra šalies piliečiai. Pavyzdžiui, mokymo namuose būdai gali būti internetinės arba e. mokymosi platformos, kuriose mokytojai kasdien arba kas savaitę stebi pažangą, skaitymo užduotys ir pratimai, skirti atlikti namuose, laisvalaikio ir švietimo užduočių rinkiniai, radijo, tinklalaidžių arba televizijos akademinio turinio įrašai.

— Mokymosi internetu ar e. mokymosi tikslais prireikus apsvarstykite galimybę padidinti prieigą prie interneto ir kompiuterių, kuriais būtų naudojamasi laikantis socialinio atskyrimo taisyklių.

— Švietimo paslaugų teikėjai, įskaitant kalbų kursų ar savaiminio mokymosi paslaugų teikėjus, turėtų galėti tęsti veiklą, jei užtikrinamos socialinio atskyrimo taisyklės ir prevencinės sveikatos apsaugos priemonės, arba nuotoliniu būdu naudojantis internetinėmis priemonėmis.

— Švietimo ekstremaliosiose situacijose tarpagentūrinis tinklas (angl. „Inter-Agency network on Education in Emergencies“) yra parengęs švietimo tęsimo COVID-19 aplinkybėmis gaires (https://inee.org/).

Sveikatos priežiūra

Grąžinimo direktyvoje nustatyta, kad trečiųjų šalių piliečiai, kiek įmanoma, turėtų turėti galimybę gauti neatidėliotiną medicinos pagalbą ir būtiniausią ligų gydymą. Valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad tokia neatidėliotina medicinos pagalba ir būtiniausias ligų gydymas apimtų ir grąžinamųjų asmenų galimybes gauti būtinas COVID-19 gydymo paslaugas.

Praktinės gairės

— Informuokite neteisėtus migrantus kalba, kurią jie supranta arba, kaip pagrįstai manoma, turi suprasti, apie nacionalines priemones, kurių imtasi siekiant sustabdyti COVID-19 plitimą ir užkirsti jam kelią, įskaitant rankų higieną, socialinį atskyrimą, kosėjimą, karantiną ar izoliavimą, higienos priemones, susibūrimų draudimą, naudojimąsi viešosiomis erdvėmis, tinkamo elgesio taisykles, judėjimo apribojimus ir t. t. ir ką jie turi daryti įtarę, kad galbūt yra užsikrėtę.

Sveikatos patikra

Remdamosi nacionaline teise, valstybės narės tam, kad nustatytų, kokių atsargumo priemonių imtis, gali dėl visuomenės sveikatos priežasčių atlikti neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių medicininį patikrinimą, kuris turėtų atitikti nediskriminavimo principą ir pagrindines teises. Taip būtų užtikrinta, kad vykdant grąžinimo procedūras, laikantis ES *acquis*, būtų tinkamai atsižvelgiama į trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę.

Readmisijos procesą taip pat gali palengvinti medicininiai tyrimai ir neteisėtų migrantų tikrinimas dėl COVID-19, nes trečiųjų šalių valdžios institucijos bus patikintos dėl sumažėjusio užsikrėtimo pavojaus. Šį procesą gali palengvinti ir grąžinamų asmenų informavimas apie karantino priemones trečiosiose šalyse padedant tarptautiniams partneriams, pavyzdžiui, Tarptautinei migracijos organizacijai.

Praktinės gairės

— Pirmiausia turėtų būti atliekamas trečiųjų šalių piliečių, kuriems kyla didžiausia rizika užsikrėsti, kaip antai pagyvenusių žmonių ar lėtinėmis ligomis sergančių asmenų, taip pat į apgyvendinimo ar sulaikymo centrus atvykusių naujų asmenų sveikatos patikrinimas.

— Prireikus į sulaikymo arba apgyvendinimo centrus atvykusiems naujiems asmenims gali būti taikomas 14 dienų karantinas. Valdžios institucijos taip pat galėtų matuoti į centrus atvykstančių ir iš jų išvykstančių trečiųjų šalių piliečių temperatūrą, kad nustatytų ligos simptomus. Galėtų būti sukurtas galimų įtariamų atvejų vertinimo kasdienės stebėsenos mechanizmas.

— Išduoti grąžinamiems asmenims COVID-19 medicinos pažymą, jei to prašo trečioji šalis, į kurią grąžinama; jei įmanoma, bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais, kad grąžinami asmenys būtų informuojami apie karantino priemones trečiosiose šalyse.

— Reguliariai tikrinti darbuotojus, palaikančius glaudų kontaktą su grąžinamais asmenimis.

— Naudokitės FRONTEX finansine parama nacionalinėms grąžinimo bylų valdymo sistemoms (RECAMAS) pritaikyti, kad būtų galima registruoti, ar neteisėtas migrantas yra užsikrėtęs arba yra pavojus, kad užsikrės, jeigu pagal nacionalinę teisę numatyta galimybė registruoti tokią informaciją, kartu užtikrinant, kad būtų visapusiškai laikomasi duomenų apsaugos taisyklių ir būtinumo bei proporcingumo principų.

Sulaikymas

Grąžinimo direktyvos 15 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad paaiškėjus, kad konkrečiu atveju nebėra pagrįstos tikimybės išsiųsti, sulaikymas išsiuntimo tikslu nedelsiant sustabdomas. Valstybių narių ir trečiųjų šalių nustatyti laikini apribojimai siekiant užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti **neturėtų būti aiškinami kaip automatinė išvada, kad visais atvejais nebėra pagrįstos tikimybės išsiųsti** Siekiant kiekvienu atveju nustatyti, ar tebėra pagrįsta tikimybė išsiųsti, **galima atsižvelgti į kelis veiksnius**.

Praktinės gairės

— Prieš priimdami sprendimą dėl sulaikytų migrantų paleidimo atlikite individualius vertinimus, atsižvelgdami į ilgiausią sulaikymo laikotarpį, į laikotarpį, kurį grąžinamas asmuo jau buvo sulaikytas, į tai, ar kruopščiai atliktos tapatybės nustatymo / naujų dokumentų išdavimo / readmisijos procedūros.

— Kai trečiosios šalies pilietis paleidžiamas, kai būtina ir proporcinga, taikykite švelnesnes nei sulaikymas priemones pagal Grąžinimo direktyvos 15 straipsnį, kad užkirstumėte kelią pasislėpimui, pavyzdžiui, prievolę neišvykti iš tam tikros vietos arba pateikti dokumentus valdžios institucijoms.

— Kiek įmanoma, imkitės priemonių užtikrinti, kad trečiosios šalies pilietis, paleistas iš sulaikymo centro, galėtų laikytis nacionalinės sveikatos priežiūros priemonių, kurių imtasi siekiant užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti.

— Siekdami užtikrinti, kad švelnesnės priverstinės priemonės atitiktų taikomas nacionalines visuomenės sveikatos priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią COVID-19 plitimui ir jį sustabdyti, taikykite sulaikymui alternatyvias priemones, kuriomis užtikrinama atitiktis nacionalinėms visuomenės sveikatos priemonėms, pavyzdžiui, reguliaraus prisistatymo per vaizdo skambučius, laikantis duomenų apsaugos taisyklių.

Specialių sulaikymo centrų naudojimas, sulaikymo sąlygos ir socialinis atskyrimas

Siekdamos apsaugoti asmenis nuo COVID-19 plitimo, nacionalinės valdžios institucijos vis dažniau taiko socialinio atskyrimo ir kitas atsargumo priemones. Jos taikomos ir sulaikymo centruose, nes juose taip pat gali kilti pavojus tiek sulaikytų migrantų, tiek darbuotojų sveikatai ir saugai, todėl reikia užtikrinti jų apsaugą. Taigi, siekiant išvengti užsikrėtimo atvejų, faktinis didžiausias specialių sulaikymo centrų užimtumas gali būti gerokai sumažintas.

Jei dėl šių priežasčių valstybės narės negali suteikti apgyvendinimo specialiuose sulaikymo centruose, jos gali naudotis kitomis tinkamomis patalpomis, laikydamosi Grąžinimo direktyvoje nustatytų apsaugos priemonių, jei užtikrinamas socialinis atskyrimas ir kitos prevencinės bei higienos priemonės. Valstybės narės turėtų tinkamai atsižvelgti į teisę į šeimos gyvenimą porų ir šeimų su vaikais atveju, taip pat į pažeidžiamų asmenų padėtį.

Praktinės gairės

— Patalpose įdiekite prevencines ir higienos priemones, įskaitant socialinį atskyrimą ir reguliarų bendrų teritorijų dezinfekavimą, ir užtikrinkite, kad būtų pakankamai pajėgumų izoliuoti asmenis.

— PSO gairėse „Pasirengimas COVID-19, jo prevencija ir kontrolė kalėjimuose ir kitose sulaikymo vietose“ ([14]) pateikta naudingos informacijos apie tai, kaip užkirsti kelią potencialiam ligos protrūkiui ir su juo kovoti sulaikymo vietose, ir kartu pabrėžiami svarbūs žmogaus teisių aspektai, kuriuos reikia gerbti reaguojant į COVID-19.

— Siekiant sustabdyti COVID-19 plitimą ir užkirsti jam kelią būtų galima apriboti nebūtinus vizitus. Galėtų būti naudojamos alternatyvios priemonės – bendravimas telefonu, internetu ar kitomis priemonėmis. Dėl to neturėtų būti nustatyta nepagrįstų apribojimų advokatams, globėjams ir stebėsenos įstaigoms.

— Siekiant užtikrinti socialinį atskyrimą prireikus kurį laiką galėtų būti nebeteikiamos nebūtinos paslaugos, pavyzdžiui, grupinė veikla ir tiesioginis konsultavimas.

([14]) Pateikta adresu http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities.